Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 607553
Zaaknummer: 788466

Houten, 14 februari 2023

gemeente Houten

Onderwerp:
Doordecentralisatie beschermd wonen: Regioplan U16

Beslispunten:
1. Het Regioplan U16 Beschermd Wonen vast te stellen en de budget neutrale financiële effecten te verwerken in de begroting voor 2023-2024.

Samenvatting
Het Regioplan bevat kaders voor de 16 Utrechtse gemeenten (U16) om samen te blijven werken aan de ambitie, zoals geformuleerd in de Regionale koers maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Deze transitie naar zorg dicht bij cliënten, vraagt om meerjarige samenwerking tussen de U16 gemeenten. Door de invoering van het woonplaatsbeginsel en het objectieve verdeelmodel vanaf 2024, verschuiven taken, verantwoordelijkheden en financiële middelen van de centrumgemeente Utrecht naar alle 16 gemeenten. In dit Regioplan maken we afspraken over de verdeling van de financiële middelen en concretiseren we de rollen en taken in de samenwerking. Hoe we dit doen is uitgewerkt in een samenwerkingsovereenkomst, werkbegroting en een uitvoeringsprogramma. Deze documenten hebben betrekking op de periode 2023-2028.

Aanleiding
Inwoners met psychische problematiek geven aan dat zij het liefst in hun eigen omgeving werken aan hun herstel. Daarom organiseren we als gemeenten de zorg en begeleiding voor deze kwetsbare inwoners bij voorkeur zo lokaal mogelijk, dichtbij huis. Dit draagt bij aan hun mogelijkheden om mee te doen. Het advies van de commissie Dannenberg uit 2015 is hierbij leidend.
Op basis van dit advies hebben de U16 gemeenten (inclusief de aanbieders en woningbouwcorporaties) in 2017 de Regionale koers beschermd wonen ondertekend. Als U16 maken we met elkaar in dit Regioplan U16 afspraken over de inhoudelijke en financiële samenwerking rond Beschermd Wonen.
Het bieden van beschermd wonen en maatschappelijke opvang aan inwoners met een psychische kwetsbaarheid is sinds 2015 een taak die voortkomt uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze taak en het budget zijn in de U16 regio nu nog belegd bij centrumgemeente Utrecht. Vanaf 1 januari 2024 worden de taken en de financiële middelen voor beschermd wonen stapsgewijs door-gedecentraliseerd naar de afzonderlijke gemeenten. Deze doordecentralisatie is door het Rijk al enkele keren uitgesteld maar het is nu zeker dat deze per 1 januari 2024 doorgaat.

Beoogd effect
Met het regioplan, de samenwerkingsovereenkomst en het uitvoeringsplan maken de 16 Utrechtse samenwerkende gemeenten afspraken over de wijze van samenwerking en de financiering van het beschermd wonen en maatschappelijke opvang (Maatschappelijke Opvang (MO) blijft vooralsnog t/m 2026 de verantwoordelijk van Utrecht). Met deze financiële en juridische afspraken zijn de gemeenten in staat meer regie en verantwoordelijkheid te nemen voor de zorg voor de eigen inwoners. Ook bereiken we dat de beschermd wonen voorzieningen beschikbaar blijven voor de inwoners die deze ondersteuning nodig hebben.

Argumenten per beslispunt
1.1 De bevoegdheid om het regioplan beschermd wonen U16 vast te stellen ligt bij de gemeenteraad.
Het college heeft de bevoegdheid om de samenwerkingsovereenkomst te tekenen en het uitvoeringsplan vast te stellen.

1.2 De Raad stelt de baten en lasten per programma vast.
Een gedeelte van de middelen voor Beschermd Wonen wordt vanuit gemeente Utrecht aan Houten beschikbaar gesteld. Namelijk ten behoeve van lokaal maatwerk, waarbij het lokaal

Uitvoeringsplan Op weg naar een beschermd thuis in Houten (2020-2023, fase 1) de kapstok is.
Als gevolg van de vaststelling door de Raad worden zowel de baten als de lasten in de begroting opgehoogd (budgetneutraal). De bijgestelde raming van de baten en lasten moet worden voorgelegd aan de Raad.

1.3 In het regioplan staan de kaders waarbinnen we in U16 verband samen blijven werken aan de transformatie en transitie van Beschermd Wonen.
Onze gezamenlijke ambitie met de 16 gemeenten voor Beschermd Wonen is het tijdig realiseren van ‘passende ondersteuning van de kwetsbare doelgroep, zo thuis mogelijk’. Het regioplan geeft daartoe de kaders aan; afspraken over de financiën, de governance structuur en de wijze van evalueren.
Er is gekozen voor een overlegstructuur, waarbij de besluitvorming primair ligt bij de afzonderlijke colleges en gemeenteraden van de 16 gemeenten.

1.4 De verschuiving van de budgetten van de centrumgemeente naar de lokale gemeenten gaat stapsgewijs en over een periode van 7 jaar.
Op dit moment heeft centrumgemeente Utrecht namens de 16 Utrechtse gemeenten contracten afgesloten met aanbieders voor het bieden van beschermd thuis, beschermd verblijf en bovenregionaal beschermd wonen (in het regioplan staan deze producten beschreven op pagina 6). Deze contracten kunnen verlengd worden tot en met 2028.
Het is belangrijk dat deze voorzieningen beschikbaar blijven voor alle inwoners in de U16 gemeenten die dit nodig hebben. Daarom willen we afspraken maken over de samenwerking tot en met 2028. Hierbij is afgesproken dat er tussentijds geëvalueerd wordt om te bezien of deze afspraken bijgesteld moeten worden.

1.5 Het regioplan beschrijft de financiering van beschermd wonen in de U16 volgens het solidariteitsprincipe.
Met de invoering van het woonplaatsbeginsel in 2024 worden gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor nieuwe cliënten die een vorm van beschermd wonen nodig hebben. Elke gemeente ontvangt vanaf 2024 op basis van het objectieve verdeelmodel het budget om zorg en ondersteuning te realiseren. De gemeente Utrecht blijft het budget ontvangen voor cliënten die al een vorm van beschermd wonen hebben in de periode voor 2024.
Conform dit Regioplan verzoeken de 15 gemeenten aan Utrecht om ook in de periode 2024 tot en met 2028 namens hen op te treden als centrumgemeente. Hierdoor blijft gemeente Utrecht vanaf 2024 als centrumgemeente verantwoordelijk voor het uitvoeren van de taken rondom Beschermd Wonen. Dit betekent dat alle raden door goedkeuring van dit regioplan akkoord gaan met de overheveling van het eigen Beschermd Wonen-budget aan de gemeente Utrecht vanaf 2024 tot en met 2028.
Het is nog niet bekend hoeveel budget er in 2024 naar Houten toegaat; dat volgt nog in de komende circulaires vanuit het Rijk.

1.6 De doordecentralisatie per 1 januari 2024 maakt het noodzakelijk om afspraken vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst.
In 2017 is de Regionale Koers Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in U16 verband opgesteld. Met de verdere decentralisatie per 1 januari 2024 is het noodzakelijk om afspraken over de manier van samenwerken goed vast te leggen. Voor deze vorm is gekozen omdat deze het beste past bij de constructieve manier van samenwerken in de U16. De samenwerkingsovereenkomst is een door vertaling van het Regioplan dat de U16 gemeenteraden vaststellen.

In de overeenkomst wordt aangesloten bij de huidige overlegstructuur voor de ambtelijke en bestuurlijke afstemming. Voor het uitvoeren van het uitvoeringsprogramma en om te sturen op de beweging zoals die in de Regiokoers verwoord is, wordt een Regionaal (beleids)team ‘Maatschappelijke Opvang & Beschermd Wonen’ toegevoegd. Dit geeft elke lokale gemeente zeggenschap in het sturen en monitoren. Veel van de uitvoering zal nog bij Utrecht liggen; zij blijven bijvoorbeeld de backoffice en de regionale toegang organiseren.

De overeenkomst gaat ook in op de manier waarop de samenwerking wordt georganiseerd. Die blijft hetzelfde als de afgelopen jaren, namelijk met een bestuurlijk vertegenwoordiger namens de (Wmo)regio in het Regionaal Bestuurlijk Overleg U16. Ook gaat de

overeenkomst in op afspraken over rapportage en verantwoording vanuit de centrumgemeente (=Utrecht) aan de andere 15 gemeenten.
De overeenkomst treedt in werking op 1 januari 2023 voor de duur van zes jaar. Tussentijds wordt geëvalueerd (2024 en 2026) conform artikel 8 en wordt bezien of de overeenkomst aangepast moet worden.

1.7 Volgens de landelijke Norm van Opdrachtgeverschap Beschermd Wonen hebben we als gemeenten in de U16 de verplichting onze samenwerking en de financiële kaders voor de komende jaren vast te leggen.
Deze afspraken gelden alleen voor de doordecentralisatie van beschermd wonen. Utrecht blijft voorlopig nog wel centrumgemeente voor de Maatschappelijke Opvang. Het budget hiervoor wordt ook nog niet door gedecentraliseerd.

1.8 Het U 16 Uitvoeringsplan 2023-2024 is een praktische leidraad om passende zorg en ondersteuning in de U16 te realiseren.
Onze gezamenlijke ambitie met de 16 gemeenten voor Beschermd Wonen is het tijdig realiseren van ‘passende ondersteuning van de kwetsbare doelgroep, zo thuis mogelijk’.
De doordecentralisatie van Beschermd Wonen middelen naar lokale gemeenten, heeft als doel dat gemeenten zelf meer regie en verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de zorg voor de eigen inwoners. In de U16 omarmen we deze beweging en vinden we het belangrijk dat elke gemeente of regio meer verantwoordelijkheid op zich kan nemen. Tegelijkertijd blijven we samen verantwoordelijk voor het beschikbaar houden van passende zorg en ondersteuning voor alle Beschermd Wonen cliënten in de U16. Het uitvoeringsplan vormt hiervoor een praktische leidraad. Deze leidraad gaat over 5 pijlers waar in iedere gemeente en regio aan gewerkt wordt de komende jaren:

- Het hebben van algemeen toegankelijke voorzieningen in wijken en dorpen waar ook deze doelgroep profijt van heeft.
- Het goed equiperen van de lokale toegang met juiste expertise voor deze doelgroep.
- Het gezamenlijk doorontwikkelen en sturen op het zorglandschap samen met de aanbieders.
- Het bieden van voldoende woonplekken voor deze doelgroep.
- Het spreiden van voorzieningen.

Kanttekeningen

1.1 Het kan zijn dat een of meerdere gemeenten niet instemmen in met het voorliggende Regioplan U16.
Het besluit wordt tegelijkertijd aan alle 16 raden voorgelegd. Wanneer een van deze raden niet akkoord gaat zullen we wederom in gesprek gaan binnen de U16.

Participatie

Bij de ontwikkeling van het regioplan, de samenwerkingsovereenkomst en het uitvoeringsplan zijn beleidsmakers uit alle gemeenten van de U16 betrokken. Gedurende het proces zijn verschillende raadsinformatiebijeenkomsten geweest. Bij de raadsinformatiebijeenkomst voor de Lekstroom raadsleden waren ook de Adviesraden sociaal domein aanwezig.
In februari 2023 wordt er nog een raadsinformatiebijeenkomst voor de U16 gemeenteraden georganiseerd.

Met de voorzitter van de adviesraad sociaal domein en de toenmalig voorzitter van de werkgroep Doelgroepwonen is begin oktober gesproken over het regioplan. Eind oktober nogmaals met de voorzitter van de werkgroep. Deze werkgroepvoorzitter heeft zich begin december teruggetrokken uit de Adviesraad Sociaal Domein (ASD).
Half januari is een nieuwe werkgroepvoorzitter van start gegaan. In afstemming met hem heeft de ASD een ongevraagd advies ingediend bij het college. De kern van dit advies is om het Regioplan U16 Beschermd Wonen te gebruiken om een stap verder te zetten in het lokale Uitvoeringsplan, met aandacht voor de inbreng van naasten en cliënten. De ASD biedt aan daarin mee te denken. In de brief van het college aan de ASD hebben we aangegeven wat er in Houten al gedaan wordt (dit n.a.v. de vragen die in de brief van de ASD staan) en dat we graag gebruik maken van hun aanbod om mee te denken in de verdere uitwerking.

Financiën en formatie

Financieel beeld op regionaal niveau (U16)

Eind 2022 is duidelijk geworden over welke budgetten (hoogte) de lokale gemeenten kunnen gaan beschikken. In de tweede helft van 2022 hebben de projectleiders Beschermd Wonen/per Wmo regio zeer intensief samengewerkt om tot die duidelijkheid te komen.
In 2024 komt een hoog budget beschikbaar voor *lokaal maatwerk*. Het jaar 2023 zal onder andere gebruikt worden om ons lokaal uitvoeringsplan Op weg naar een beschermd thuis in Houten met onze samenwerkingspartners en met naasten en inwoners met psychische kwetsbaarheid te bespreken. Het gaat dan om een terugblik op fase 1 van 2020 tot en met 2023. Op basis van die terugblik willen we met elkaar keuzes maken voor het besteden van het budget voor *lokaal maatwerk* vanaf 2024.

Met de invoering van het woonplaatsbeginsel in 2024 worden gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor nieuwe cliënten. Elke gemeente ontvangt op basis van het objectieve verdeelmodel het budget om zorg en ondersteuning te realiseren. De gemeente Utrecht blijft het budget voor bestaande cliënten ontvangen. Conform dit Regioplan verzoeken de 15 gemeenten aan Utrecht om ook in 2024 namens hen op te treden als centrumgemeente. Hierdoor blijft gemeente Utrecht vanaf 2024 als centrumgemeente verantwoordelijk voor het uitvoeren van de taken rondom Beschermd Wonen. Dit betekent dat alle raden door goedkeuring van dit regioplan akkoord gaan met de overheveling van het eigen Bescherm Wonen-budget aan de gemeente Utrecht vanaf 2024. Alle gemeenten voegen het objectieve Beschermd Wonen-budget dat zij vanaf 2024 ontvangen, samen met het historische budget dat Utrecht centrumgemeente ontvangt. Op die manier ontstaat het collectieve Beschermd Wonen-budget van de U16. Het collectieve Beschermd Wonen-budget van de U16 voor de jaren 2023 en 2024 ziet er als volgt uit[1]:

Collectieve budget U16 Beschermd Wonen (BW)	
2023 (historisch)	€ 88.594.837
2024 (historisch en objectief budget)	€ 88.529.076

Er wordt jaarlijks gezamenlijk een werkbegroting Beschermd Wonen U16 opgesteld. Deze werkbegroting voor 2023 en 2024 bestaat uit de onderstaande onderdelen:

Begroting	2023	2024
Totale Rijksbijdrage BW	€ 88.594.837	€ 88.529.076
BW zorgkosten totaal	€ 63.343.887	€ 65.244.204
Aanvullende infrastructuur U16	€ 1.787.500	€ 1.787.500
Uitvoeringskosten totaal	€ 3.143.319	€ 3.489.519
Lokaal maatwerk	€ 2.500.000	€ 19.254.853
Ontwikkelbugdet U16	€ 157.000	€ 277.000
Eigen bijdrage	€ -1.524.000	€ -1.524.000
Totale kosten	€ 69.407.706	€ 88.529.076

In het regioplan U16 worden de bovenstaande posten toegelicht.

2023
In 2023 komen alle middelen voor de begroting uit de Rijksbijdrage Beschermd Wonen die centrumgemeente Utrecht ontvangt. Alle kosten worden hieruit gefinancierd. Daarnaast is er financiële ruimte gecreëerd voor lokaal maatwerk in de regiogemeenten.
Het totaalbedrag van het rijksbudget is hoger dan de werkbegroting. Door de begrotingssystematiek van de gemeente Utrecht is een deel van het Beschermd Wonen-budget (BW-budget) in 2023 nog niet vrij besteedbaar. Het verschil tussen de werkbegroting

[1] Om een inschatting te kunnen maken van wat we volgens het verdeelmodel zullen krijgen is aan de hand van voorlopige verdelingscijfers het verwachtte budget voor 2024 berekend. Maar het is goed om te weten dat de bedragen van rijksbijdragen continu worden bijgesteld, ook de totale budgetten voor 2023 zullen in de circulaires nog bijgesteld worden. Zo ook die van 2024 (dus niet alleen aan de hand van het verdeelmodel).

en de rijksbijdrage is beschikbaar om tegenvallers op te vangen. Eventuele tekorten boven de rijksbijdrage zullen door alle gemeenten gedekt wordt op basis van de verdeelsleutel naar aantal inwoners. Overschotten op de begroting 2023 worden in 2024 meegenomen in het totale bedrag dat beschikbaar is voor de BW-begroting 2024.

2024
Op 1 januari 2024 is de doordecentralisatie een feit. De situatie verandert dan doordat gemeenten een eigen deel van het BW-budget via het objectief verdeelmodel gaan ontvangen. Vanaf 2024 leggen de gemeenten de BW-budgetten elkaar. Daarvan bekostigen we gezamenlijk de zorgvoorzieningen en de uitvoeringskosten, reserveren we een buffer en een U16 ontwikkelbudget. Het overige BW-budget wordt voor lokaal maatwerk verdeeld naar de 16 gemeenten.
Eind december 2022 werd pas duidelijk hoeveel lokaal maatwerkbudget er voor de regio Lekstroom komt. Het doel van dit budget is om mensen met psychische kwetsbaarheid in hun eigen omgeving zo goed mogelijk te ondersteunen in hun herstel. Het lokaal budget dient ook voor regionale projecten en zaken die we gezamenlijk willen doen/financieren, zoals de voorbereiding op de Toegang. Voor de zomer 2023 zal een bestedingsvoorstel worden voorbereid. Het inhoudelijk doel staat daarin centraal.

Financieel beeld voor regio Lekstroom
Door de financiële afspraken zijn de risico's voor de regiogemeenten grotendeels afgedekt. Alle nieuwe cliënten zullen vanuit het collectieve budget worden gedekt. Daarnaast ontvangt regio Lekstroom ook middelen voor de uitvoering (beleid en toegang) en lokale maatwerk.

Voor uitvoering krijgt de Lekstroomregio
2023 2024
91.000 voor beleid 182.000 voor beleid
182.000 voor toegang 182.000 voor toegang
In de werkbegroting voor de periode 2023 en 2024 is rekening gehouden met budget voor uitvoeringskosten (beleid en uitvoering Toegang). De lokale sociaal teams binnen U16 bereiden zich voor op de toegang BW.

Verdeling Lokaal maatwerk in de Lekstroomregio[2]

	2023	2024
Nieuwegein	€ 166.494	€ 1.238.156
Houten	€ 129.790	€ 825.511
IJsselstein	€ 86.218	€ 487.657
Lopik	€ 37.428	€ 221.143
Vijfheerenlanden	€ 151.622	€ 854.372
Totaal	€ 571.553	€ 3.626.839

De budget neutrale financiële effecten van dit voorstel zijn verwerkt in begrotingswijziging met nummer 115987.
In een van de komende circulaires zal blijken hoeveel Houten vanaf 2024 ontvangt voor de nieuwe cliënten Beschermd Wonen. Op basis daarvan zullen de financiële effecten voor 2024 en verdere jaren in de begroting verwerkt worden. Dit is het BW-budget van Houten dat naar de gemeente Utrecht overgeheveld wordt indien de raad akkoord gaat met het regioplan.

Communicatie

Gemeenteraad en Adviesraad sociaal domein (ASD)
In 2022 is voor de gemeenteraden in de Lekstroom en voor de Adviesraden sociaal domein een informatiebijeenkomst gehouden. Daarnaast zijn de gemeenteraden met brieven op de hoogte gehouden over de voortgang en impact van de doordecentralisatie. In februari 2023 wordt nog een U16-brede raadsbijeenkomst georganiseerd. Daar zijn ook de zorgaanbieders bij uitgenodigd.

[2] In de samenwerkingsovereenkomst zijn de bedragen o.b.v. de septembercirculaire 2022 aangehouden. In het bedrag lokaal maatwerk 2023 is dit verschil zichtbaar. De werkbegrotingen worden steeds aangepast bij het verschijnen van een nieuwe circulaire.

Met de 2 leden van de ASD is gesproken over de stand van zaken rond beschermd wonen en de komende verschuiving van taken en verantwoordelijkheden. Eind januari 2023 heeft de ASD een ongevraagd advies gegeven aan het college. De kern van dit advies is om het Regioplan U16 Beschermd Wonen te gebruiken om een stap verder te zetten in het lokale Uitvoeringsplan, met aandacht voor de inbreng van naasten en cliënten. De ASD biedt aan daarin mee te denken. In de brief van het college aan de ASD hebben we aangegeven wat er in Houten al gedaan wordt (dit n.a.v. de vragen die in de brief van de ASD staan) en dat we graag gebruik maken van hun aanbod om mee te denken in de verdere uitwerking.

Extern
De centrumgemeente Utrecht heeft overleg met 2 cliëntenorganisaties, Stichting Goud en De Achterkant.
Stichting Goud behartigt de belangen van mensen zonder dak en huis; De Achterkant is een Utrechts samenwerkingsverband van cliëntenraden en belangenbehartiging uit de verslavingszorg, maatschappelijke opvang, psychiatrie en jeugdzorg. Lid hiervan zijn onder andere Jellinek (v/m Centrum Maliebaan/Victas), de Tussenvoorziening, Lister, het Leger des Heils, U2bheard, en Stichting Goud. De beleidsmedewerker uit Houten heeft de afgelopen jaren regelmatig aan deze gesprekken deelgenomen.

Voortgang

Binnen de U16 zijn we samen verantwoordelijk voor het beschikbaar houden van passende zorg en ondersteuning voor alle Beschermd Wonen-cliënten in de U16. Het uitvoeringsprogramma vormt hiervoor een praktische leidraad.
We informeren de raad over de voortgang zowel inhoudelijk als financieel. Op die manier kunnen zij volgen wat de voortgang is op de doordecentralisatie van Beschermd Wonen.

Evaluatie

Het is belangrijk dat de voorzieningen van beschermd wonen beschikbaar blijven voor alle inwoners in de U16 gemeenten die dit nodig hebben. Daarom willen we afspraken maken over de samenwerking tot en met 2028.

De eerste evaluatie vindt plaats in het eerste kwartaal van 2024. Daarmee zijn we op tijd voor eventuele wijzigingen in contracten en inkoopafspraken richting aanbieders en verschuiven naar de regio per 1 januari 2025, aangezien de looptijd van de huidige contracten per 2 jaar verlengd of aangepast kunnen worden (2025 – 2027 – 2029).

Houten, 14 februari 2023
Houten,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten
de secretaris, de burgemeester,

A.J. Barink G.P. Isabella

Bijlagen

1. Regioplan U16 Beschermd Wonen 2023-2028, kaders voor samenwerking
2. Samenwerkingsovereenkomst Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2023-2028
3. Uitvoeringsprogramma 2023 – 2024 Beschermd wonen U16
4. Brief van de Adviesraad sociaal domein met ongevraagd advies aan het college d.d. 27 januari 2023
5. Collegebrief aan de Adviesraad sociaal domein d.d. 17 november 2023

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Rosa Molenaar

Raadsbesluit

Voorstelnummer: 607553

Onderwerp
Doordecentralisatie beschermd wonen: Regioplan U16

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 14 februari 2023 gelezen en besluit:

Het Regioplan U16 Beschermd Wonen vast te stellen en de budget neutrale financiële effecten te verwerken in de begroting voor 2023-2024.

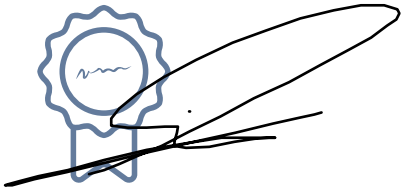
Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 4 april 2023.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier,

C.M.S. Visser

de voorzitter,

G.P. Isabella